

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КУЛЬТУРА МОВИ ТА ЕТИКА КОМУНІКАЦІЇ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ”

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма “Українська мова та література”

Спеціальність 014 Середня освіта

Спеціалізація 014.01 Українська мова та література

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 28 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	“Культура мови та етика комунікації в освітньому просторі”
Викладач (-і)	кандидат філологічних наук, доцент Грешук Валентина Василівна
Контактний телефон викладача	+380506879363
E-mail викладача	valentyna.greshchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс “Культура мови та етика комунікації в освітньому просторі” має важливе місце у підготовці магістрантів за освітньою програмою 014.01 Середня освіта (українська мова та література). Він передбачає оволодіння здобувачами вищої освіти основних аспектів культури мовлення та етики комунікації у освітньому просторі, розвиток комунікативної компетентності майбутніх педагогів, підвищення рівня їх етичної взаємодії з учнями, ліцеїстами, студентами. Основну увагу зосереджено на особливостях усного мовлення та етичних нормах комунікації. Із метою забезпечення повноти комунікативного процесу та створення оптимальних умов для реалізації навчальних, розвивальних та виховних цілей, учитель-словесник повинен володіти усіма основними ознаками виражальних засобів мовленнєвого етикету та культури спілкування.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою курсу є оволодіння системою комунікативних компетенцій та компетентностей, що забезпечують здійснення майбутніми фахівцями професійної комунікації на високому рівні, можливість самореалізації через вербальні та невербальні засоби комунікації з погляду педагогічної діяльності.</p> <p>Основні цілі вивчення курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати основні поняття та категорії культури мовлення; – формувати правильність, логічність, чіткість, інтонаційну виразність мовлення; – володіти оптимальними стратегіями і тактиками для реалізації комунікативних інтенцій у процесі дидактичної взаємодії з учнями, ліцеїстами, студентами; – знати основні теоретичні положення професійної комунікації, етичні аспекти культури дискусії та шляхи врегулювання конфліктів у ЗЗСО; – розвивати вміння особистості ефективно спілкуватися у різних сферах і ситуаціях життєдіяльності; – виробити навички використання правил мовленнєвої культури та етикету педагогічного спілкування у конкретних ситуаціях; – уміти якісно реалізовувати у освітній діяльності соціально та історично сформовані категорії світорозуміння, систему морально-етичних понять особистості; – володіти усіма типами мовних норм та комплексом комунікативних ознак літературної мови. 	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

1. Здатність до застосування знань у практичних ситуаціях професійної діяльності.
7. Вміння взаємодіяти в педколективі, налагоджувати міжособистісну комунікацію з учасниками освітнього процесу.
9. Здатність дотримуватись норм культури спілкування державною українською мовою та іноземною мовою.
10. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультуральність, дотримуватися гендерної рівності, зважати на права людей з особливими потребами.

Фахові компетентності:

3. Здатність враховувати індивідуальні особливості здобувачів освіти, організувати конструктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу, забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.
8. Уміння планувати, організувати і координувати діяльність колективу фахівців у галузі освіти, здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.
12. Здатність до усвідомлення національно-світоглядного, художньо-виховного, творчорозвивального потенціалу української мови та літератури, вміння враховувати національні, етнічні, регіональні особливості освітнього процесу, формувати національно свідому особистість.
13. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності, дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

1. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук відповідно до предметної спеціальності “Українська мова і література” у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, вільно користується спеціальною термінологією в галузі української філології.
3. Використовує сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості викладання і навчання української мови й літератури, демонструє вміння практичного застосування педагогічних інновацій у професійній діяльності.
8. Демонструє вміння забезпечувати конструктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу, здатність діяти автономно і в команді, знає і дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.
9. Володіє мовленнєвою компетентністю з української та іноземної мов задля ефективної міжкультурної комунікації і підвищення професійного рівня, володіє методикою формування мовленнєвої компетенції здобувачів освіти.
12. Реалізує принципи індивідуалізації і диференціації в навчанні з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, забезпечує рівноправність (расову, гендерну, релігійну, політичну тощо) здобувачів освіти.
13. Володіє здатністю до самостійного та автономного навчання впродовж життя за індивідуальною траєкторією розвитку, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, мотивує учнів до саморозвитку.
14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її в учнів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год
Практичні заняття	18 год
Самостійна робота	60 год

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Третій	014 Середня освіта	Другий	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	практ.заняття	сам.роб
Тема 1. Значення мовлення в освітньому процесі. Зміст поняття “культура мовлення педагога”.	2	2	6
Тема 2. Комунікативні ознаки культури мовлення, їх роль у діяльності педагога.	2	2	6
Тема 3. Складові елементи техніки мовлення учителя-словесника.		2	8
Тема 4. Орфоепічні аспекти культури спілкування.		2	6
Тема 5. Лексичне та фразеологічне багатство мовлення педагога.	2	2	6
Тема 6. Мовленнєвий етикет як складова професійно-педагогічної комунікації.	2	2	8
Тема 7. Соціолінгвальна компетентність учителя у професійно-педагогічній комунікації.		2	8
Тема 8. Антиетикет у педагогічному спілкуванні.	2	2	6
Тема 9. Комп’ютерні засоби як інструмент професійно-педагогічної комунікації.	2	2	6
ЗАГ:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою та максимальною кількістю 20 балів. Під час виставлення допуску до заліку враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті (максимум 20 балів), при виконанні контрольної роботи №1 (максимум 30 балів), контрольної роботи №2 (максимум 30 балів) та самостійної роботи (максимум 20 балів) Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів.		
Вимоги до письмових робіт	Контрольна робота №1 полягає у розробці кодексу етичної комунікації між учителем та учнем. Оцінюється 30 балами. Контрольна робота №2 полягає у проходженні тестування на дистанційній платформі D-learn. Оцінюється 30 балами. КСР передбачає аналіз мовлення вчителя (на основі спостереження під час практики). Оцінюється 20 балами. Терміни виконання робіт – згідно з графіком навчання.		

Практичні заняття	На практичних заняттях здобувачі вищої освіти формують професійні мовно-комунікативні компетенції. Важливими аспектами лінгводидактичної моделі розвитку фахової майстерності майбутніх вчителів-словесників є обґрунтування принципів навчання, презентація ефективних форм, методів та засобів навчання у закладах освіти, застосування на практиці основних правил культури мовлення та етики комунікації в освітньому середовищі.
Умови допуску до підсумкового контролю	Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів. Для визначення рейтингового підсумкового контролю до уваги взято присутність здобувача на всіх заняттях, його активність та успішність на практичних заняттях, написання контрольних робіт, підготовка самостійної роботи та позитивний результат тестування на дистанційній платформі D-learn; відсутність пропусків і запізнь на заняттях; дотримання етики й культури поведінки на заняттях.
Підсумковий контроль	форма контролю: залік. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається автоматично на основі балів, отриманих на практичних заняттях упродовж семестру, та виконанні письмових робіт.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника”, та індивідуальним графіком, відповідно до “Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника” <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>.

Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У “Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника” встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://cutt.ly/2wJeFdvU>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає “Комісія з питань етики та академічної доброчесності” при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. https://cutt.ly/5wJeN6TU_

Відвідування занять. Урегульовано “Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника” https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує “Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника”. <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Абрамович С. Д., Чикарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація : підручник. Київ : Вид. дім Д. Бураго, 2013. 460 с.

2. Александрова В. О. Мовленнєва культура сучасної молоді. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. № 8 (ч. 2). С. 7–11.
3. Бабич Н. Д. Магія слова для всього живого: Мовно-народознавчі наукові студії Н.Д. Бабич. Чернівці : Букрек, 2012. 384 с.
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ, 2004. 342 с.
5. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації : навч. посібн. Київ: АртЕк, 2008. 252 с.
6. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 336 с.
7. Васянович Г. П. Педагогічна етика: навч. посібн. Київ: Академвидав, 2011. 256 с.
8. Васянович Г. Культура спілкування педагога в системі моральних відносин. *Вибрані твори : у 7 т. Т. 3 Львів*, 2015. С. 372–385.
9. Винницький В. Українська акцентна система: становлення, розвиток. Львів: Біблос, 2002. 578 с.
10. Войцехівська І. С., Ільєва О. П. Культура спілкування і мовний етикет. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 7. С. 29–34.
11. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. Київ : ВЦ “Академія”, 2006. 256 с.
12. Гриб В. П. Постановка мовного голосу. Луцьк, 2001. 26 с.
13. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2006. 367 с.
14. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення : навч. посібн. Київ : Центр навч. літ-ри, 2005. С. 9-37.
15. Грещук В.В. Патріотичне виховання молоді на поетичних текстах про війну. *Українознавство та етнопедагогіка: витоки, становлення та розвиток шкільництва на теренах Прикарпаття: матеріали обласної педагогічної науково-практичної конференції / авторка ідеї та упорядниці Л. Максим'як. Івано-Франківськ: Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; Навчально-науковий інститут українознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Науково-дослідний інститут українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2024. С. 27–32. URL: https://www.ippo.if.ua/images/stories/Osvitjanske_slovo/zbirnyk_konf.docx.pdf*
16. Грещук В.В. Формування етнокультурної компетентності здобувачів освіти засобами поетичного тексту. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: зб. тез Міжнародної науково-практичної конференції, 16 травня 2024 р. Київ: Грамота, 2024. С. 51–54. URL: https://drive.google.com/file/d/1cADf9RGKqxAUsABynZNQfcruxV_b5ltd/view?usp=sharing*
17. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення. Харків : Основа, 2013. 106 с.
18. Єрмоленко С. Я. Мовно-естетичні знаки української культури : монографія. Київ : Інститут української мови НАН України, 2009. 352 с.
19. Жданова М. Мовна культура молоді. Сучасна молодь: проблема чи надія / ред. та упоряд. Л. Кудіна, Л. Яцюк. К., 2010. С. 95–100.
20. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посібн. Київ: ЦНЛ, 2005. 224 с.
21. Костик Л. Б. Культура наукової мови: курс лекцій. Чернівці: Зелена Буковина, 2011.
22. Левченко О. Науковий стиль : культура мовлення: навч. посібн. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 204 с.
23. Мороз П. Культура мови – культура людини. *Наука і суспільство*. 2007. № 9–10. С. 35–39.
24. Петрович А., Ковтун М. Комунікативна культура викладача та проблеми у комунікації зі студентами у вищих навчальних закладах. *Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка*. Київ, 2017. Вип. 1(1). С. 63–66.
25. Пілецький В. Практичні завдання з фонетики та фонології сучасної української літературної мови. Львів, 2001. С. 4–21.
26. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с.
27. Сащак Н. Культура мови та мовлення людини. *Рідна школа*. 2006. № 3. С. 43–46.
28. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. посібн. / за ред. Л. І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. 252 с.
29. Семеног О. М. Культура наукової української мови і літератури : навч. посібн. Київ : Академія, 2010. 216 с.

30. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: навч. посібн. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 212 с.
31. Стахів М. Український комунікативний етикет: навч.-метод. посібн. Київ : Знання, 2008. 245 с.
32. Стилїстика української мови. Короткий словник термінів / уклала Валентина Грещук. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 82 с.
33. Струганець Л. Мова. Культура. Взаєморозуміння : зб. наук. праць. Дрогобич, 2012. Вип. II. С. 229–236.
34. Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : навч. посібн. Київ : ДП НВЦ “Пріоритети”, 2016. 40 с.
35. Терещенко С. Як вчимося сьогодні, так живемо завтра (про мовну норму в освітній літературі). Культура слова. Київ : Інститут української мови Національної академії наук України, 2011. С. 180–185.
36. Філіпчук М. В. Культура мовлення в умовах білінгвізму: тези. Чернівці : Буковинський державний фінансово-економічний університет, 2012. 3 с.
37. Чмут Т., Чайка Г. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет. *Етика ділового спілкування*. Київ, 2002. С. 107–117.
38. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. Київ : Лібра, 2003. 416 с.
39. Шутак Л. Б. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання : навч. посібн. Чернівці, 2012. 182 с.

Викладач: Грещук Валентина Василівна